

ضوابط اجرایی ریال دیجیتال

ویرایش ۲۰۱۴

تیر ۱۴۰۱

مقدمه

با استناد به «مقررات انتشار رمزریال بانک مرکزی» مصوب یکهزار و سیصد و بیست و هفتمین جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۱ و با نظرداشت اصلاحیه مورخ مصوب جلسه شماره مورخ ... شورای پول و اعتبار، درخصوص انتشار ریال دیجیتال، ضوابط اجرایی مربوطه مشتمل بر ... ماده و ... تبصره به شرح در جلسه شماره کمیسیون پولی و بانکی بانک مرکزی تصویب گردید.

بخش اول: تعاریف و اصلاحات

ماده ۱: معنی واژه ها و عبارات به کار رفته در این مستند، اختصاراً به شرح زیر است:

۱-۱- **ریال دیجیتال:** اسکناسی است که به صورت الکترونیکی با استفاده از فناوری دفترکل توزیع شده، توسط «بانک مرکزی» منتشر می گردد.

۱-۲- **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران است و مطابق این ضوابط، مدیریت، راهبری، نظارت، حصول اطمینان از صحت عملکرد «اعضاء» در «زیست بوم ریال دیجیتال» و عنداللزوم انجام وظایف «عضو متولی» را بر عهده دارد.

۱-۳- **مؤسسه اعتباری:** بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون یا با مجوز «بانک مرکزی» تاسیس شده و تحت نظارت «بانک مرکزی» فعالیت می کند.

۱-۴- **زیست بوم ریال دیجیتال:** مجموعه اشخاص حقیقی و حقوقی نظیر بانک مرکزی، موسسات اعتباری، فراهم کنندگان خدمات فنی، «کاربر»، بهره برداران و زیرساخت ها و فناوری های مرتبط می باشد، که بر اساس نقش ها و وظایف مشخص شده در این ضوابط در فرآیند تولید، انتشار، جمع آوری و مبادله «ریال دیجیتال» و همچنین اجرای «قرارداد هوشمند» مشارکت می نمایند.

۱-۵- **کاربر:** به فرد دارنده «کیف ریال دیجیتال» فعالسازی شده که مجاز است از خدمات مبتنی بر «قرارداد هوشمند» در خصوص «ریال دیجیتال» استفاده نماید، «کاربر» اطلاق می گردد.

۱-۶- **کاربر تجاری:** شخصیت حقیقی مستقل یا شخصیت حقیقی به عنوان نماینده شخص حقوقی است که برای فعالسازی «کیف ریال دیجیتال تجاری» نیازمند تشکیل پرونده در سازمان امور مالیاتی می باشد.

۱-۷- **اعضاء:** عضویت «مؤسسه اعتباری» براساس این ضوابط و بسته به نوع مسئولیت های تعیین شده برای آن ها، مشتمل بر انواع زیر می باشد:

۱-۷-۱- **عضو متولی:** عضوی است که امکان مشارکت در فرآیند تایید «تراکنش ریال دیجیتال» و توسعه «قرارداد هوشمند» را داشته و مطابق با مفاد این ضوابط راساً نسبت به ارائه خدمات مرتبط با مبادلات «ریال دیجیتال» و «کیف ریال دیجیتال» به «کاربر» اقدام نماید.

۷-۲-۱- عضو عادی: عضوی است که امکان مشارکت در فرآیند تایید تراکنش و یا توسعه «قرارداد هوشمند» را نداشته و مطابق با مفاد این ضوابط با واسطه یک «عضو متولی» نسبت به ارائه خدمات مرتبط با مبادلات «ریال دیجیتال» و «کیف ریال دیجیتال» به «کاربر» اقدام نماید.

۸-۱- زوج کلیدهای عمومی و خصوصی: زوج رشته‌ای تصادفی از اعداد و حروف هستند که توسط الگوریتم‌های ریاضی و بصورت انحصاری به هر کاربر تخصیص می‌یابد، و به منظور رمزنگاری و امضای داده‌ها به کار می‌رود. کلید خصوصی به صورت انحصاری در اختیار «کاربر» است.

۹-۱- کیف ریال دیجیتال: ابزاری است که توسط «اعضاء» فعالسازی شده، دارای شناسه یکتا بوده و «زوج کلیدهای عمومی و خصوصی» «کاربر» را نگهداری می‌نماید. انواع «تراکنش ریال دیجیتال» از طریق این ابزار قابل انجام بوده و مشتمل بر انواع زیر می‌باشد:

۹-۱-۱- کیف ریال دیجیتال عادی: نوعی «کیف ریال دیجیتال» است که «کاربر» آن مجاز به انجام انواع «تراکنش ریال دیجیتال» در چارچوب این ضوابط خواهد بود.

۹-۱-۲- کیف ریال دیجیتال تجاری: نوعی «کیف ریال دیجیتال» است که «کاربر» آن «کاربر تجاری» محسوب شده و مجاز به انجام انواع «تراکنش ریال دیجیتال» در چارچوب این ضوابط خواهد بود.

۹-۱-۳- کیف ریال دیجیتال اعضا: نوعی از «کیف ریال دیجیتال» است که بصورت انحصاری در اختیار «اعضاء» قرار گرفته و دارنده آن مجاز به انجام انواع «تراکنش ریال دیجیتال» در چارچوب این ضوابط خواهد بود.

۱۰-۱- شناسه کیف ریال دیجیتال: شناسه‌ای یکتا برای دسترسی به «کیف ریال دیجیتال» است.

۱۱-۱- امضاء دیجیتال: عبارت است از داده دیجیتال که توسط کلید خصوصی «کاربر» رمزنگاری شده و به انضمام پیام ارسال می‌شود. هدف از «امضای دیجیتال» شناسایی امضاکننده پیام، استناد پذیری پیام و انکار ناپذیری صدور و ارسال آن است.

۱۲-۱- تراکنش ریال دیجیتال: اهم تراکنش‌های مجاز «ریال دیجیتال» به شرح ذیل امکان‌پذیر می‌باشد:

۱-۱۲-۱- انتقال «ریال دیجیتال» از «کیف ریال دیجیتال» اداره نشراسکناس «بانک مرکزی» به «کیف ریال دیجیتال» «اعضا» و بالعکس.

۱-۱۲-۲- انتقال «ریال دیجیتال» بین «کیف ریال دیجیتال» «اعضا».

۱-۱۲-۳- انتقال «ریال دیجیتال» از «کیف ریال دیجیتال» «اعضا» به «کیف ریال دیجیتال» «کاربر» و بالعکس.

۱-۱۲-۴- انتقال «ریال دیجیتال» بین «کیف ریال دیجیتال» دو «کاربر».

۱-۱۲-۵- انتقال «ریال دیجیتال» از «کیف ریال دیجیتال» «کاربر» به «کیف ریال دیجیتال» «کاربر تجاری».

۱-۱۲-۶- انتقال «ریال دیجیتال» از «کیف ریال دیجیتال» «کاربر تجاری» به «کیف ریال دیجیتال» «اعضا».

۱-۱۳- **قرارداد هوشمند:** مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها در قالب کدهای نرم‌افزاری است که در زمان به‌روزرسانی اطلاعات دفترکل اجرا شده و در صورت تحقق شرایط معین و «اجماع» دارندگان دفترکل بر صحت نتیجه، منجر به تغییر اطلاعات آن می‌گردد.

۱-۱۴- **ضوابط اجرایی قرارداد هوشمند:** مجموعه ضوابط «قرارداد هوشمند» «ریال دیجیتال» که از سوی «بانک مرکزی» تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۱-۱۵- **شاخص ریزپرداخت:** حداکثر معادل سقف برداشت وجه نقد شتابی از دستگاه‌های خودپرداز است که توسط «بانک مرکزی» به‌روزرسانی می‌گردد.

۱-۱۶- **اشخاص خارجی:** شخص حقیقی فاقد تابعیت ایرانی است که دارای گذرنامه معتبر کشور متبوعه و روادید معتبر در ایران می‌باشد.

۱-۱۷- **خزانه‌داری ریال دیجیتال:** به مجموعه عملیات مرتبط با مدیریت گردش و تبادل «ریال دیجیتال» بین «اعضا»، «اعضا» و «کاربر» و نیز «اعضا» و «بانک مرکزی»، از طریق بکارگیری زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مربوطه اطلاق می‌گردد.

۱-۱۸- **اجماع:** فرآیند دستیابی به توافق بین اعضا متولی برای سنجش صحت و نهایی‌سازی هر «تراکنش ریال دیجیتال» در «زیست بوم ریال دیجیتال» براساس ضوابط فنی (راهنمای توسعه زیرساخت -Backend- جهت اتصال به برنا) می‌باشد.

بخش دوم: الزامات و تعهدات «اعضا»

ماده ۲: عضویت «موسسه اعتباری» حداقل بعنوان «عضو عادی» در «زیست بوم ریال دیجیتال» الزامی می‌باشد.

ماده ۳: «موسسه اعتباری» متقاضی عضویت بعنوان عضو متولی موظف به ارائه درخواست به «بانک مرکزی»، اخذ تاییدیه‌های این بانک و رعایت ضوابط فنی اعلامی در برقراری ارتباط با «زیست بوم ریال دیجیتال» می‌باشند.

ماده ۴: «اعضا» موظفند نسبت به رعایت موارد زیر براساس این ضوابط اقدام نمایند:

۱-۴- تمهید زیرساخت‌های لازم برای پیاده‌سازی «مدیریت خزانه ریال دیجیتال»

۲-۴- احراز هویت «کاربر» و فعالسازی «کیف ریال دیجیتال» برای وی بر اساس پیوست ۱ این ضوابط

- ۳-۴- اجرای آراء و دستورهای مراجع قضایی و سایر مراجع قانونی ذی صلاح
- ۴-۴- ارائه خدمات مرتبط با بازیابی «کیف ریال دیجیتال» در صورت سرقت یا مفقودی ابزار «کاربر»
- ۴-۵- ثبت و نگهداری یک نسخه از اطلاعات هویتی و اطلاعات «شناسه کیف ریال دیجیتال»
- ۴-۶- کنترل انطباق «تراکنش ریال دیجیتال» با ضوابط فنی (راهنمای توسعه زیرساخت - Backend - جهت اتصال به برنا) اعلام شده از سوی «بانک مرکزی»
- ۴-۷- صحت سنجی «امضای دیجیتال» «کاربر»
- ۴-۸- کنترل کلیه عملیات «کیف ریال دیجیتال» در «زیست بوم ریال دیجیتال» براساس مفاد پیوست ۱
- ۴-۹- غیرفعالسازی «کیف ریال دیجیتال» «کاربر» به درخواست وی
- ۴-۱۰- راه اندازی میز امداد مشتریان با هدف رفع ابهام «کاربر» در کلیه خدمات مرتبط با «تراکنش ریال دیجیتال» و رفع مغایرت‌های مرتبط با آن
- ۴-۱۱- اخذ تاییدیه‌های امنیتی لازم از «بانک مرکزی» و مرکز افتا، درخصوص برنامه کاربردی «کیف ریال دیجیتال»
- ۴-۱۲- توسعه و اجرای «قرارداد هوشمند» در چارچوب «ضوابط اجرایی قرارداد هوشمند» اعلامی از سوی «بانک مرکزی»
- ۴-۱۳- حصول اطمینان از انطباق فعالیت‌های فنی و عملیاتی با مفاد این ضوابط، در صورت برون‌سپاری هر بخش از فعالیت‌های مرتبط
- ۴-۱۴- رعایت الگوی خدمت‌رسانی بدون وقفه به صورت ۲۴ ساعته در هفت روز هفته و بدون تعطیلی با درصد خدمت رسانی حداقل ۹۷.۵ درصد و زمان پاسخ حداکثر ۳۰ ثانیه در اجرای هر تراکنش
- ۴-۱۵- ثبت و نگهداری سوابق تراکنش ریالی متناظر بند ۱-۱۲-۳، براساس سطح سوم آیین نامه مدت و طرز نگهداری اوراق بازرگانی، اسناد و دفاتر موسسات اعتباری مصوب یک‌هزار و دویست و هجدهمین جلسه مورخ ۱۳۹۵/۰۳/۱۱ شورای پول و اعتبار
- ۴-۱۶- رعایت کلیه قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی
- ماده ۵:** «عضو متولی» علاوه بر رعایت مفاد ماده ۴، موظف به رعایت موارد ذیل می‌باشد:
- ۵-۱- رعایت ضوابط فنی اعلامی و اخذ تاییدیه‌های لازم از «بانک مرکزی» در برقراری ارتباط با «زیست بوم ریال دیجیتال»
- ۵-۲- اجرای فرایند تایید «تراکنش ریال دیجیتال»، از جمله امضای نهایی «تراکنش ریال دیجیتال» جهت پردازش و ثبت آن در دفتر کل توزیع شده و مشارکت در فرآیند «اجماع».

۵-۳- ارائه خدمات مرتبط با «قرارداد هوشمند» و توسعه خدمات و محصولات فناوری‌های مالی مرتبط با «ریال دیجیتال»

ماده ۶: «عضو متولی» مجاز است در چارچوب مفاد این ضوابط نسبت به ارائه خدمات انواع «تراکنش ریال دیجیتال» به «عضو عادی» اقدام نماید.

ماده ۷: «اعضاء» مجازند نسبت به ارائه خدمات به «اشخاص خارجی» در بستر «زیست بوم ریال دیجیتال» منطبق بر پیوست ۱ اقدام نمایند.

پیوست ۱:

الف- سطوح کاربری «کیف ریال دیجیتال»

«کاربر» عادی سطح اول	شرایط احراز	<ul style="list-style-type: none"> ✓ اطلاعات هویتی (کدملی، شناسه ملی؛ شناسه اتباع خارجی) ✓ شماره تلفن همراه داخلی فعال بنام «کاربر»^۱
	حداکثر مبلغ هر «تراکنش ریال دیجیتال»	۱.۵ برابر «شاخص ریز پرداخت»
	سقف مانده «کیف ریال دیجیتال» (موجودی مجاز)	۳ برابر «شاخص ریز پرداخت»
	حداکثر تعداد «کیف ریال دیجیتال» هر شخص	یک عدد ^۲ «کیف ریال دیجیتال عادی» در شبکه بانکی
	حداکثر مجموع مبلغ «تراکنش ریال دیجیتال» روزانه (برداشت از)	۳ برابر «شاخص ریز پرداخت»
«کاربر» عادی سطح دوم	شرایط احراز	<ul style="list-style-type: none"> ✓ شرایط سطح اول ✓ الزام به داشتن کارت یا حساب فعال نزد بانک فعال کننده «کیف ریال دیجیتال»^۳
	حداکثر مبلغ هر «تراکنش ریال دیجیتال»	۲.۵ برابر «شاخص ریز پرداخت»
	سقف مانده «کیف ریال دیجیتال» (موجودی مجاز)	۱۰ برابر «شاخص ریز پرداخت»
	حداکثر تعداد «کیف ریال دیجیتال» هر شخص	یک عدد «کیف ریال دیجیتال عادی»
	حداکثر مجموع مبلغ «تراکنش ریال دیجیتال» روزانه (برداشت از)	۱۰ برابر «شاخص ریز پرداخت»
«کاربر تجاری»	شرایط احراز	<ul style="list-style-type: none"> ✓ شخصیت حقیقی مستقل یا شخصیت حقیقی به عنوان نماینده شخص حقوقی جهت استفاده از «کیف ریال دیجیتال» ✓ الزام به داشتن کارت یا حساب تجاری فعال نزد بانک فعال کننده «کیف ریال دیجیتال» ✓ احراز هویت منطبق بر قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی ✓ ثبت اطلاعات دارنده «کیف ریال دیجیتال» در سامانه جامع پذیرندگان شاپرک ✓ دریافت کد رهگیری از سازمان امور مالیاتی
	عملیات بازگشت از خرید	متناسب با تراکنش خرید

^۱ در صورتی که کاربر غیررشد باشد امکان فعالسازی «کیف ریال دیجیتال» با اطلاعات تلفن همراه والدین یا قیم قانونی امکانپذیر خواهد بود.

^۲ سرویس های اطلاعاتی لازم برای کنترل تعداد «کیف ریال دیجیتال» فعال هر «کاربر» از سوی بانک مرکزی در اختیار «اعضا» قرار خواهد گرفت.

^۳ الزامی به اتصال مستقیم کارت یا حساب به «کیف ریال دیجیتال» وجود نداشته و کاربر می تواند از هر کدام از حساب های خود نزد بانک نسبت به برداشت وجه و انتقال به «کیف ریال دیجیتال» اقدام نماید. برداشت وجه از هر کدام از حساب های شخص تابع شرایط برداشت از حساب می باشد.

	سقف مانده «کیف ریال دیجیتال» (موجودی مجاز)	نامحدود
	حداکثر تعداد «کیف ریال دیجیتال» هر شخص	یک عدد «کیف ریال دیجیتال عادی» و یک عدد «کیف ریال دیجیتال تجاری» در کل «زیست بوم ریال دیجیتال»
	حداکثر مجموع مبلغ «تراکنش ریال دیجیتال» روزانه ^۴	۱۰ برابر «شاخص ریز پرداخت»
	انواع تراکنش مجاز	<ul style="list-style-type: none"> - انتقال به «کیف ریال دیجیتال» سایر «اعضا» - تخلیه تا سقف ۱۰ برابر «شاخص ریز پرداخت» در پایان هر روز کاری (بصورت خودکار) - تراکنش برداشت از خرید
اعضا	شرایط احراز	منحصراً در اختیار اعضا، بر اساس تعریف بند ۱-۷
	حداکثر مبلغ هر «تراکنش ریال دیجیتال» (برداشت از)	درخصوص تراکنش‌های بند ۱-۱۲-۳ بدون محدودیت؛ متناسب با محدودیت‌های کیف ریال دیجیتال مقصد درخصوص تراکنش‌های بند ۱-۱۲-۲؛ صرفاً در صورت تایید اداره نشر اسکناس و خزانه بانک مرکزی
	سقف مانده «کیف ریال دیجیتال» (موجودی مجاز)	متناسب با میزان اعلامی اداره نشر اسکناس و خزانه بانک مرکزی
	حداکثر مجموع مبلغ «تراکنش ریال دیجیتال» روزانه (برداشت از)	متناسب با میزان اعلامی اداره نشر اسکناس و خزانه بانک مرکزی

ب- محدوده جغرافیایی مجاز:

انجام انواع «تراکنش ریال دیجیتال» صرفاً در محدوده جغرافیایی داخل کشور مجاز می‌باشد.

۴. کاربر تجاری در صورت انجام تراکنش واریز «ریال دیجیتال» به «کیف ریال دیجیتال عضو»، از محدودیت‌های قید شده در پیوست ۱ مستثنی می‌باشد.

پیوست ۲: «تراکنش ریال دیجیتال» مجاز برای انواع «کیف ریال دیجیتال»

ابزار مقصد			ابزار مبدا
«کیف ریال دیجیتال عادی»	«کیف ریال دیجیتال تجاری»	«کیف ریال دیجیتال اعضا»	
✓	✓	✓	«کیف ریال دیجیتال عادی»
✓	×	×	«کیف ریال دیجیتال تجاری»
۵✓	×	✓	«کیف ریال دیجیتال اعضا»

^۵ این تراکنش صرفاً پس از اخذ تایید اداره نشر اسکناس و خزانه بانک مرکزی مجاز می باشد